

Nr 16

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion angående lagändringar i syfte att möjliggöra kostnadsfritt tillhandahållande åt politiska partier av s. k. äktamakekuvert vid vissa allmänna val.

I en inom första kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 305, av herr *Lundström m. fl.* hemställes, att vederbörande utskott måtte utarbeta de ändringar av lagtext i lag om val till riksdagen och kommunal vallag samt eventuellt i andra lagar, som erfordras för att möjliggöra genomförandet av ett av samma motionärer i den till statsutskottet hänvisade motionen nr I: 304 väckt förslag om »att riksdagen måtte besluta att varje i riksdagen representerat politiskt parti skall av statsverket kostnadsfritt erhålla äktamakekuvert till ett antal av högst 400 000 för varje andrakammar- och landstingsval och högst 250 000 för varje kommunal- och stadsfullmäktigeval».

Beträffande motiveringen får utskottet, i den mån redogörelse icke lämnas i det följande, hänvisa till sistnämnda motion.

Vid val till riksdagens andra kammare och vid kommunalvalen, d.v.s. de i kommunala vallagen reglerade valen av landstingsmän, kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige, stadsfullmäktige och kyrkofullmäktige, må make avgiva valsedel genom andra maken. Närmare bestämmelser om röstning genom äkta make finnas dels i lagen om val till riksdagen och dels i kommunala vallagen. Bestämmelserna i fråga gälla såväl då röstning sker vid valförrättning som då den äger rum på postanstalt, beskickning eller konsulat. Då röstning skall ske genom äkta make skall valsedelsförsändelse anordnas. Härför skall användas ett valkuvert (innerkuvert) och ett ytterkuvert, båda av särskilt slag. Ej må för ändamålet andra kuvert brukas. Kuverten tillverkas endast genom statsverkets försorg. Vid andrakammarvalen tillhandahållas kuverten på statsverkets bekostnad valnämnden eller magistraten ävensom röstmottagare. För kommunalvalen gäller, att kuvert av ifrågavarande slag mot ersättning tillhandahållas kommuner och församlingar men på statsverkets bekostnad tillställas röstmottagare å postanstalt, beskickning eller konsulat. Före varje val skola kuvert i god tid finnas tillgängliga på landet hos ordförande och ledamöter i valnämnd och i kommunalnämnd samt i stad hos magistraten eller valnämnden ävensom hos de tjänstemän eller andra personer, åt vilka

magistraten eller valnämnden uppdrager att i sådant hänseende tillhandagå väljarna.

Motionärerna anse, att det i vallagarna anvisade sättet för tillhandahållande av äktamakekuvert icke tillfredsställande betjänar väljarna. De framhålla, att väljarorganisationerna därför i ökad utsträckning nödgats själva anskaffa kuvert för att kunna genom sina valbyråer och ombud tillhandahålla sådana åt allmänheten. Därvid ha emellertid partierna varit nödsakade att bekosta flertalet av de kuvert, som krävts för en rimlig service. Det har nämligen visat sig omöjligt att från vederbörande lokala valmyndigheter kostnadsfritt erhålla kuvert i önskad utsträckning. I stället ha respektive partiers riksorganisationer försett sina lokala partiorganisationer med kuvert i erforderlig mängd. Det synes motionärerna lämpligt, att partierna i framtiden få sig centralt tilldelade erforderlig kuvertupplaga, som sedan av partierna själva distribueras till deras lokala valbyråer. Sådan central tilldelning bör enligt motionärernas mening ske endast till sådana politiska partier, som äro representerade i riksdagen. Vidare bör den centrala tilldelningen ske endast vid val till andra kammaren samt vid valen av landstingsmän, stadsfullmäktige och kommunalfullmäktige. Viss maximering av den kuvertupplaga, som parti skall kunna kostnadsfritt erhålla, föreslås av motionärerna. Dessa hemställa i den till konstitutionsutskottet hänvisade motionen om sådana ändringar av vallagarna som erfordras för genomförandet av deras förslag om kostnadsfri tilldelning.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen äger väljare vid allmänna val kostnadsfritt erhålla äktamakekuvert efter hänvändelse till personer eller myndigheter som angivas i vallagarna. Emellertid pläga olika väljarorganisationer vid allmänna val i viss utsträckning tillhandagå allmänheten med sådana kuvert. Organisationerna i fråga underlätta härigenom för väljare att erhålla nämnda kuvert, varjämte de bespara myndigheterna arbete och kostnader. De strävanden att underlätta de röstberättigade medborgarnas deltagande i allmänna val, som under senare år tagit sig uttryck i ett flertal lagändringar och andra åtgärder, böra därför enligt utskottets mening fullföljas genom införande av bestämmelser om att central tilldelning av kuvert för ovannämnda ändamål på statsverkets bekostnad skall i tillräcklig omfattning äga rum till de vid allmänna val uppträdande väljarorganisationerna. Då föreliggande fråga emellertid bör ses i ett vidare sammanhang än som skett i motionen, anser utskottet en närmare utredning i ämnet böra föregå en lagändring. Utredningen, som bör bedrivas skyndsamt, torde kunna verkställas av 1955 års valutredning, bland vars uppgifter ingår att undersöka olika spörsmål beträffande förfarandet vid allmänna val.

Utskottet hemställer därför,

att riksdagen i anledning av föreliggande motion, I: 305, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och

förslag till sådana ändringar i lagen om val till riksdagen och kommunala vallagen att väljarorganisationer på statsverkets bekostnad tilldelas äktamakekuvert.

Stockholm den 10 april 1958

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Damström*, Ollén, Aspling*, Arvidson*, Dahl, Axel Emanuel Andersson* och Källqvist; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård, Norén, Hammar, Gustafsson i Bogla*, fru Svedberg*, herrar Magnusson i Tumhult*, Alemyr, Olofson och fru Segerstedt-Wiberg.

* Ej närvarande vid justeringen.